

Předmluva 5

ÚVOD

KAPITOLA I.

Předmět filosofie 11

1. Základní otázka filosofie. Materialismus a idealismus jako hlavní směry ve filosofii 12
2. Vztah filosofie k jiným vědám. Předmět marxistické filosofie 25
3. Dialektický a historický materialismus — ideová zbraň revolučního proletariátu 36

KAPITOLA II.

Boj materialismu a idealismu v dějinách filosofie předmarxistického období 45

1. Naivní materialismus a živelná dialektika starověkých národů 45
2. Materialismus XVII.—XVIII. století a jeho boj proti náboženství a idealismu. Metafyzická metoda 58
3. Hegelova idealistická dialektika a Feuerbachův materialismus 78
4. Materialismus a dialektika revolučních demokratů XIX. století 91

KAPITOLA III.

Vznik a vývoj marxistické filosofie 99

1. Historické podmínky vzniku marxistické filosofie. Marx a Engels — velcí tvůrci dialektického materialismu 99
2. Podstata revolučního zvratu, který marxismus způsobil ve filosofii 110
3. Tvůrčí charakter marxistické filosofie a její rozvinutí V. I. Leninem 118

ČÁST PRVNÍ

Dialektický materialismus

129

KAPITOLA IV.

Hmota a formy její existence

126

1. Hmota

126

2. Pohyb hmoty

138

3. Prostor a čas

150

4. Jednota světa

164

KAPITOLA V.

Hmota a vědomí

174

1. Vědomí — vlastnost vysoce organizované hmoty

174

2. Vědomí — odraz hmotného světa

182

3. Kritika »teorie symbolů«. Objektivní pravda

197

4. Řeč a myšlení

205

KAPITOLA VI.

Zákonitá souvislost jevů skutečnosti

212

1. Vzájemná souvislost jevů. Příčina a účinek

212

2. Zákon jako forma souvislosti jevů. Jedinečné, zvláštní a obecné

222

3. Nutnost a nahodilost

236

4. Možnost a skutečnost

241

KAPITOLA VII.

Základní zákony dialektiky. Zákon přechodu kvantitativních změn ve změny kvalitativní

248

1. Dialektická teorie vývoje

248

2. Kvantitativní a kvalitativní změny a jejich vzájemný přechod

254

3. Jednota evoluční a revoluční formy vývoje. Skoky

265

4. O mnohotvárnosti forem přechodu od staré kvality k nové kvalitě

272

KAPITOLA VIII.

Zákon jednoty a boje protikladů

278

1. Věci a jevy jako jednota protikladů. Boj protikladů jako zdroj vývoje

279

2. Vnitřní a vnější rozpory

290

3. Zvláštnosti různých rozporů

298

4. Obsah a forma. Vznik a řešení rozporů mezi nimi

305

KAPITOLA IX.

<i>Zákon negace negace</i>	311
1. Podstata a úloha dialektické negace v procesu vývoje	312
2. Vzestupný charakter vývoje a jeho formy	317

KAPITOLA X.

<i>Dialektika procesu poznání</i>	328
1. Dialektika jako teorie poznání. Dialektika a formální logika	328
2. Vzájemný vztah smyslového a racionálního v poznání. Podstata a jev	334
3. Dialektika abstraktního a konkrétního, logického a historického	346
4. Formy myšlení a jejich úloha v poznání	353
5. Praxe jako základ poznání a kritérium pravdy	361
6. Dialektika absolutní a relativní pravdy	367

ČÁST DRUHÁ

<i>Historický materialismus</i>	376
---------------------------------	-----

KAPITOLA XI.

<i>Historický materialismus jako věda o zákonech vývoje společnosti</i>	376
1. Předmět historického materialismu	376
2. Vznik historického materialismu je revolucí ve společenské vědě	384
3. Charakter zákonitostí společenského života, vývoje společnosti	393
4. Historická zákonitost a uvědomělá činnost lidí. Svoboda a nutnost	399
5. Stranickost historického materialismu	404

KAPITOLA XII.

<i>Materiální výroba — základ společenského života</i>	414
1. Úloha práce při vzniku společnosti a v jejím životě	414
2. Geografické prostředí a vývoj společnosti	417
3. Význam růstu obyvatelstva ve vývoji společnosti	424
4. Působ výroby materiálních statků. Výrobní síly a výrobní vztahy	432
5. Určující úloha výrobního způsobu při změně forem společenského života	439

KAPITOLA XIII.

<i>Dialektika výrobních sil a výrobních vztahů</i>	444
1. Závislost výrobních vztahů na charakteru výrobních sil	444
2. Působení výrobních vztahů na vývoj výrobních sil	448

3. Vývoj rozporů mezi výrobními silami a výrobními vztahy za kapitalismu	456
4. Vzájemná souvislost výrobních sil a výrobních vztahů za socialismu	464
5. Zákonitost přerůstání socialismu v komunismus	474

KAPITOLA XIV.

Základna a nadstavba společnosti 481

1. Pojem základny a nadstavby společnosti. Určující úloha základny ve vztahu k nadstavbě	481
2. Přebrot v základně a nadstavbě společnosti	492
3. Aktivní úloha nadstavby	497

KAPITOLA XV.

Třídy, třídní boj, stát 502

1. Definice tříd	502
2. Vznik tříd. Třídní struktura společnosti a její závislost na způsobu výroby	507
3. Třídní zájmy a třídní boj. Třídy a strany	515
4. Stát jako produkt nesmiřitelnosti tříd a orgán třídní nadvlády	521
5. Formy třídního boje a třídní organizace proletariátu	530
6. Úloha marxistické strany v třídním boji proletariátu	536
7. Nevyhnutelnost likvidace tříd. Světodějně poslání proletariátu	544

KAPITOLA XVI.

Sociální revoluce jako zákonitost změny společenskoekonomických formací 553

1. Sociální revoluce, jejich příčiny a význam v dějinách společnosti	553
2. Odlišnost socialistické revoluce od jiných revolucí. Socialistická revoluce a diktatura proletariátu	562
3. Podmínky socialistické revoluce v epoše imperialismu	567
4. Vzájemný vztah demokratických a socialistických přeměn v epoše imperialismu a proletářských revolucí	574
5. Vztah ozbrojeného boje a forem pokojného boje o moc. Rozmanitost forem diktatury proletariátu	578
6. Přečhodné období od kapitalismu k socialismu	586
7. Třídy a stát za socialismu	591
8. Komunistická strana jako vedoucí síla v systému diktatury dělnické třídy	599
9. Soužití socialismu s kapitalismem a nevyhnutelnost vítězství socialismu ve všech zemích	604

KAPITOLA XVII.

<i>Společenské vědomí a jeho úloha v životě společnosti</i>	616
1. Společenské vědomí jako odraz společenského bytí. Třídní charakter ideologie	616
2. Formy společenského vědomí	625
3. Společenská psychologie a ideologie. Společenské a individuální vědomí	643
4. Relativní samostatnost vývoje společenských věd	650
5. Význam idejí ve společenském vývoji	657
6. Úloha socialistické ideologie v boji za vítězství komunismu	663

KAPITOLA XVIII.

<i>Úloha lidových mas a osobnosti v dějinách</i>	671
1. Lidové masy jako rozhodující síla ve vývoji společnosti a tvůrců dějin	671
2. Úloha osobnosti v dějinách	679
3. Úloha vůdců dělnické třídy v revolučním hnutí	688

KAPITOLA XIX.

<i>Hlavní směry soudobé buržoazní filosofie a sociologie</i>	694
1. Charakteristické rysy soudobé buržoazní filosofie a sociologie	694
2. Soudobý subjektivní a objektivní idealismus	704
3. Filosofie dějin soudobé buržoazie	715
4. Teorie »faktorů« a »sfér« společenského života	720
5. Psychologický směr v sociologii	725
6. Takzvaná empirická metoda v sociologii	727
7. Buržoazní sociologové o »sociální stratifikaci« soudobého kapitalismu	729
8. Některé problémy mezinárodních vztahů ve výkladu buržoazních sociologů	737

<i>Z Á V Ě R</i>	741
------------------	-----

<i>Rejstřík jmenný</i>	749
------------------------	-----

<i>Rejstřík věcný</i>	755
-----------------------	-----